

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

مؤلف: ازهری احمد محمود

مترجم: پدرام اندایش

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 1

بسم الله الرحمن الرحيم

شکر و ستایش برای الله تعالی
است که در آسمانهایش دارای علو
می‌باشد، کسی که زندگی و مرگ را
نشانه‌ای از نشانه‌هایش قرار داده است
و صلوات و سلام بر محمد سرور
مخلوقات و صاحب معجزات آشکار
و بر آل و اصحابش که پرچمهای
راستگویی و نسیم نفسهای پاک بودند.

اما بعد:

112 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

برادر مسلمانم: روایت شده
است که عربی بادیه نشین با شترش
می‌رفت، شتر افتاد و مُرد! بادیه نشین
از آن پیاده شد و دور و بر او چرخید
و در آن تفکر نمود! می‌گفت: تو را
چه شده است که نمی‌ایستی؟ تو را
چه شده است که بر نمی‌خیزی؟!
تمامی اعضای بدن تو کامل
هستند! تمامی جوارح تو سالم هستند!
حالت چگونه است؟! چه چیزی
تو را بلند می‌کند؟! چه چیزی تو را بر

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 3//

می‌خیزاند؟! چه چیزی تو را بر زه بین
زده است؟! چه چیزی جلوی تو را از
حرکت کردن گرفته است؟!

سپس آن را ترک نمود و روی
گرداند در حالی که درباره‌ی آن فکر
می‌کرد!

برادرم: آن همان مرگ است که
بندگان را هلاک می‌کند... سرزمین‌ها
را می‌ترساند... فرزندان را یتیم می‌کند -
کند... زورگویان سخت‌گیر را ذلیل
می‌نماید...

114 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

کوچک را نمی‌شناسد... فرقی
بین وزیر و زیر دست قرار نمی‌دهد...
و به صاحب مقامی احترام نمی‌گذارد...
گذارد...

شمشیر آن رو به بندگان است...
نیزه‌ی آن رو به سینه‌ها است... و
تیرهای آن در اصابت به دلها خطا
نمی‌رود...

خَبْرٌ عَلِمْنَا كُنَّا وَكَأَنَّا فِي

برادرم: آن همان مرگ است!

چه قلبهایی را مجروح نموده است...

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 5/1

چه طوفانهای بلایی را که ایجاد کرده
است... جانسوزتر از آن است که
توصیف شود! شدیدتر از آن است که
درک شود! راز آن بر مخلوقات
پیچیده شده است... کسی آن را نمی-
داند، مگر کسی که از ضررها و بلاها
پرده برمی‌دارد... پُر برکت و والا و
پاک است، کسی که آفریده است...

برادرم: جام مرگ تلخ‌تر از
حنظله است! کسی طعم آن را نمی-
شناسد، مگر آن که آن را چشیده

116 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

باشد! من آن را نچشیده‌ام که حقیقت
آن را توصیف کنم؟!!

* وقتی مرگ به سراغ عمرو بن
عاص رضی الله عنه آمد به پسرش گفت: ای
پسر من می‌گفتی من تعجب می‌کنم از
مردی که مرگ به سراغ وی می‌آید و
او دارای عقل و زبان است، ولی
چگونه است که نمی‌تواند آن را
توصیف کند؟!!

گفت: ای پسر من! مرگ بزرگتر از
آن است که توصیف شود! ولی قسمتی

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 7/1

از آن را برای تو توصیف می‌کنم: قسم
به الله مانند آن است که کوه‌های
رضوی و تهامه بر دو کتفم واقع شوند!
به مانند آن است که از سوراخ
سوزن تنفس می‌کنم! در حالی که در
شکم خار عوسج وجود دارد!

به مانند آن است که آسمان بر
زمین بیافتد و من بین آن دو باشم!

برادرم: ای کسی که دارای قلبی
هستی که می‌داند، روزی چندین جام
تلخی را می‌چشد! برادرم آیا همراه

118 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

من با قلبی راستگو نگفتمی: «یا الله!
سختی‌های مرگ را بر ما آسان نما در
روزی که پرونده‌ی اعمال پیچیده
می‌شود! و روزهایمان تمام می‌شود!
[یا الله] از روی رحمت، ای رحم
کننده به کسانی که به تو پناه می‌برند...
ای کسی که خطاکاران را عفو می‌کند -
نمایی [این دعا را مستجاب نما]...».

برادرم: آیا تو را از غفلت بیدار
نکنم؟! آیا ترس در قلبت ایجاد
نکنم!؟

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 9

برادرم! این توصیف ترسناک از

مرگ را بگیر!

عمر بن خطاب رضی الله عنه به کعب رضی الله عنه

گفت: ای کعب! از مرگ برای ما بگو!

گفت: مرگ مانند درخت

خارداری است که داخل شکم فرزند

آدم می‌شود! هر خاری را گرفتم تا به

حالتی از آن دست یابم! سپس مردی

دارای قدرت زیاد آن را از من گرفت،

هر کدام را که خواست قطع کرد و هر

کدام که خواست را باقی گذاشت!

10 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

برادرم: یا الله! لین مرگ چه
مقدار ترسناک است! و آن چه بس یار
شدید و بزرگ است!

همچنین رولیت شده است:
مرگ سخت‌تر از ضربه‌ی شمشیر! اره
شدن با اره! و ریز ریز شدن با قیچی
است!

﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ﴾

ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿ [ق: 19] (و)

سختی مرگ، حق را به همراه می‌-

آورد؛ این همان چیزی است که از آن

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 11

می‌گریختی).

برادرم: چقدر سخت است آن!

چه شدتی دارد! در آن هنگام که روح

جدا می‌شود! چشمها خیره می‌گردند!

قلبها به تپش می‌افتد! سخن گفتن به

لکنت گرفتار می‌شود!

پس یا الله! در آن چه بسیار

بلاها وجود دارد! و برای نفسها در آن

چه بسیار مصیبت‌ها و مشکلات ایجاد

می‌شود!

سَا مَنْ أَقَامَ وَقَدْ مَضَىٰ إِخْوَانُهُ

12 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

مَا أَنْتَ إِلَّا وَاحِدٌ مِّنْ مَّضَىٰ

نَسِيتَ أَنْ تُدْعَىٰ وَأَنْتَ مُحْشَرَجٌ

مَا إِنْ تَفِيقُ وَلَا تُجَاوِبُ مَنْ دَعَا

برادرم در راه الله: آید یا لیه امر

ترس در درونت ایجاد نمی‌کند که

پیامبر ما ﷺ از پروردگارش تعالی

هنگامی که می‌خواست فرشته‌ی مرگ

را اجابت کند درخواست فرمود که

سختی‌های مرگ را برای او کم

نماید؟!!!

این أم المؤمنین عایشه رضی الله

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 13//

عنها است که آن را برای ما حکلیت
نموده است و گفته است: جلوی او
ظرف آبی بود و دستش را در آن
داخل می‌نمود و توسط آن صورتش
را مسح می‌نمود و می‌فرمود: «لا إله
إلا الله إنَّ للموت سكرات!» (ه بیچ
پرستش شونده‌ی برحق‌ی جز الله
وجود ندارد و برای مرگ سختی‌ها
وجود دارد) [رواه
البخاری (بخارایی)].

در سنن ترمذی آمده است:

14 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

«اللهم أعني على غمرات الموت!
وسكرات الموت!» (یا الله! به من در
مشکلات مرگ و سختی‌های مرگ
کمک فرما!). برادرم: چه بزرگ است،
سختی‌های مرگ! و چه شدید است
بلاهای آن! آیا بعد از رسول الله ﷺ
کسی امید دارد که جام مرگ را به
صورت گوارا بنوشد؟!

برای خودت تصور کن ای کسی
که فریب خورده‌ای، همانا سختی‌های
آن برای تو به وقوع خواهد پیوست! و

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 15

نالها و بلاها به سراغ تو خواهد آمد!
گوینده‌ای خواهد گفت: فلانی وصیت
کرده است و مالش قابل شمارش
نمی‌باشد!

گوینده‌ای خواهد گفت: فلانی
زبان‌ش سنگین شده است.
همسایگانش را نمی‌شناسد! با
برادرانش صحبت نمی‌کند!

به مانند آن است که به تو نگاه
می‌کنم، در وقتی که مورد خطاب واقع
می‌شوی و توانایی جواب دادن را

16 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

نداری!

سپس دخترت گریه می‌کند و او

به مانند گرفتاری است که زاری می‌-

کند و می‌گوید: عزیز من! پدر من! چه

کسی یتیمی بعد از تو را تحمل می‌-

کند؟! نیازم را به چه کسی بگویم?!

قسم به الله، تو سخن را می‌-

شنوی! ولی توانایی نداری که جواب

دهی!

تِ الصُّغْرِ تُمْرُغُ خَدَّهَا

علی وجنتی حیناً و حیناً علی صَ-

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 17//

شُ خَدَّيْهَا وَتَبَكَّى بِحُرْقَةٍ

تُنَادِي: أَبِي إِنِّي غُلِبْتُ عَلَى الْ

أَبِي مَنْ لِّلْيَتَامَى تَرَكَتَهُمْ

كَأَفْرَاحِ زُغْبٍ فِي بَعِيدٍ مِنَ الْ

برادر مسلمانم: برای چندین

روزی! توشه جمع آوری کن! لجبازی

و فساد را کنار بگذار... و برای چندین

روزی! از پروردگار بندگان تقوا پیش

کن...

حسن بصری رحمه الله به نزد

مریضی رفت تا او را عیادت کن و او

18 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

را در سختی‌های مرگ یافت! به سختی او و آنچه بر او واقع شده بود، نگرست و به نزد خانواده‌اش با تغییر رنگی در چهره، که از آنها جدا شده بود، برگشت!

به او گفتند: غذا بخور و الله

[تعالی] تو را مورد رحمت قرار دهد.

گفت: ای اهل! بر شماست که به

غذا و نوشیدنی‌تان توجه کنید، قسم به

الله، کسی را دیدم که افتاده بود! از

عمل دست نمی‌کشم تا آن که به دیدار

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 19

آن برسّم!

برادرم: آنان صالحانی حقیقی بودند... خود را آماده سفر می نمودند.. و این در حالی است که غافلان دچار غفلت شده‌اند از مرگی که به سوی آنها هجوم می آورد! در نتیجه حسرت- های آنها طولانی می شود... و زخمهای آنها زیاد می شود... چه خوشبخت هستند کسانی که به نیکی، عمر آنها خاتمه می یابد و روزی که ملائک راه می بینند به آنها گفته می شود: ﴿سَلَامٌ عَلَیْكُمْ ادْخُلُوا

20 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿النحل: 32﴾

(سلام بر شما! داخل بهشت شوید به واسطه‌ی آنچه انجام می‌دادید).

الله تعالی می‌فرماید: ﴿تَحِيَّتُهُمْ

يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا

كَرِيمًا﴾ [الأحزاب: 44] (روزی که به

دیدار آن می‌رسند، درود گفتنشان،

سلام است و برای آنها اجری گرامی

مهیا فرموده است).

براء بن عازب رضی الله عنه گفته است:

«فرشته‌ی مرگ به مؤمن هنگامی که

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 21

روح او را قبض می‌نماید، سلام می‌دهد -
کند و او را قبض روح نمی‌نماید تا آن
که بر او سلام کند».

برادرم در راه الله: وقتی از
زندگی فانی پرده برداشته شود! روح
مؤمن و پاک به میهمانی خالق
تعالایش می‌رود... ملائک مقرب حول
او حلقه می‌زنند! و دربهای آسمان
برای او باز می‌شود! اهل آسمانها به او
بشارت می‌دهند و صاحب آن را
ستایش می‌کنند! بوی پاک او را

22 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

استشمام می‌کنند! همان بویی که به

مانند عمل صالح او می‌باشد!

یا الله! چقدر نیک است لحظه -

های آن روح‌های پاک... به مانند آن

است که می‌گوید: خداحافظ ای

سرزمین نحسی و سختی... خداحافظ

ای سرزمین بدبختی و مشکلات...

خداحافظ ای سرزمین پست...

ای گنبدی‌گی و زشتی...

سلام بر سرزمین باقی ماندن...

سلام بر سرزمین پُر نعمت و گوارایی...

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 23//

سلام بر سرزمینی که در آن خستگی
و رنجش وجود ندارد...

برادرم: الله تعالی من و شما را
از هر بدیی سالم بدارد، لاین ماجرای
روح‌های پاک است! اینجاست که
ماجرای عروج پاک آنها را برای تو
بیان می‌دارم، همان گونه که پیامبر ﷺ
ما را از آن با خبر فرموده است...

فرموده است: «إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ
إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالَ
مِنَ الْآخِرَةِ؛ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلَائِكَةٌ مِنْ

24 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

السماء بیض الوجوه كأنَّ وجوههم
الشمس! معهم کفن من أكفان الجنَّة!
وحنوط من حنوط الجنَّة! حتى
يجلسوا منه مدَّ البصر ثم یجىء ملك
الموت عليه السلام حتى یجلس عند رأسه
فیقول: أيتها النفس الطيبة اخرجی إلى
مغفرة من الله ورضوان. قال: فتخرج
تسیل كما یسیل القطرة فی السقاء!
فیاخذها، فإذا أخذها لم یدعوها فی
یده طرفه عین! حتى یأخذوها
فیجعلوها فی ذلك الكفن وفی ذلك

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 25//

الحنوط، ويخرج منها كأطيب نفحة
مسك وجدت على وجه الأرض! قال:
فيصعدون بها فلا يمرون على ملأ من
الملائكة إلا قالوا: ما هذا الروح
الطيب؟! فيقولون: فلان بن فلان
بأحسن أسمائه التي كانوا يسمونه بها
في الدنيا، حتى ينتهوا بها إلى السماء
الدنيا، فيستفتحون له فيفتح لهم،
فيشيعه من كل سماء مقربوها إلى
السماء التي تليها! حتى ينتهي به إلى
السماء السابعة. فيقول الله عز وجل:

26 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

اكتبوا كتاب عبدی فی علین،
وأعیدوه إلی الأرض فإنی منها
خلقتهم، وفيها أعیدهم، ومنها أخرجهم
تارَةً أُخری» (بندهی مؤمن وقتی در
حالت جدایی از دنیا قرار می‌گیرد و
به سوی آخرت روی می‌کند،
فرشتگان سفیدی از آسمان نزد وی
نزول می‌کنند، صورتهایشان مثل
خورشید می‌باشد، همراه آنان کفنی از
کفنه‌ای بهشت و عطری از عطره‌های
بهشت می‌باشد تا این که نزد او تا

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 27/11

آنجا که چشم کار می‌کند، می‌نشینند، سپس فرشته‌ی مرگ عَلَيْهِ السَّلَامُ در کنار سر او می‌نشیند و می‌گوید: ای جان طیب به سوی آمرزشی از پروردگار و رضای وی خارج شو! مانند قطره‌ای که از ظرف آب می‌چکد، خارج می‌شود و آن را می‌گیرد و وقتی [فرشته‌ی مرگ] او را می‌گیرد به اندازه‌ی یک چشم بهم زدن آن را نگه نمی‌دارد تا این که او را می‌گیرند و در آن کفن و در آن عطر می‌گذارند و از

28 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

آن چیزی خارج می‌شود که خوشبوترین چیز مانند مُشک که در روی زمین یافت می‌شود، می‌باشد. او را بالا می‌برند و او را عبور می‌دهند تا به جمعی از فرشتگان می‌رسند، جز این نیست که می‌گویند: این روح طیب برای کیست؟ می‌گویند: برای فلانی پسر فلانی و او را با بهترین اسمهایی که در دنیا او را نامیده بودند، او را نام گذاری می‌کنند تا این که به انتهای آسمان دنیا می‌رسد، برای او

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 29//

طلب باز شدن می‌کنند و برای او باز می‌شود و او را مشایعت می‌نمایند تا از آسمانی به آسمان دیگر تقرب پیدا کند تا این که به آسمان هفتم می‌رسند و الله عَزَّوَجَلَّ می‌فرماید: کتاب بنده‌ی مرا در علیین بنویسید و او را به زمین برگردانید، زیرا شما را من از آن خلق کرده‌ام و به آن بازگشت می‌کنید و دوباره شما را از آن خارج می‌کنم).
[رواه أحمد و غیره].

برادرم: آیا دیدی چگونه آن

30 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

نفس پاک با دیدار خالق تعالایش
خوشبخت می‌شود؟! چه خوشبختی
بیشتر از این برای روحی وجود دارد
که برای پروردگارش تعالی در دنیا،
صادقانه و با اخلاص، عمل نموده
است؛ در نتیجه پاداش راستگویان را
به او می‌دهد... و لباس بس یار
راستگویان را بر او می‌پوشاند... پس
برای چنین پاداشی، عمل کنندگان
عمل کنند!

سپس ای برادرم، آیا خبر آن

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 31

ارواحی که نزد خالق آنها تعالی زشت می‌باشند راهی دلدی! کسی که به عبودیت او کفر ورزیده است؟! پس ماجرای آنها چه می‌شود؟!

الله تعالی مجازات دشمنانش را بر او جاری می‌نماید! کسانی که برای آنها عذاب و بدبختی مهیا نموده است که دلها از یاد آن پاره پاره می‌شود!

اینجاست که پیامبر راستگوی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ از آن نفسهای خبیث خبر می‌دهد، همان‌هایی که وظیفه‌ی خود در

32// برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

عبودیت الله تعالی را انجام نداده‌اند!
فرموده است: «وَإِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ
إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالَ
مِنَ الْآخِرَةِ، نَزَلَ إِلَيْهِ مِنَ السَّمَاءِ
مَلَائِكَةٌ سَوْدُ الْوُجُوهِ! مَعَهُمُ الْمُسُوحُ!
فِيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ
مَلِكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ
فَيَقُولُ: أَيَّتَها النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ أَخْرَجِي
إِلَى سَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَغَضَبٍ! قَالَ:
فَتَفْرُقُ فِي جَسَدِهِ! فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ
السُّفُودُ مِنَ الصُّوفِ الْمَبْلُولِ! فَيَأْخُذُهَا،

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 33//

فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدْعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةً
عَيْنٍ حَتَّىٰ يَجْعَلُوهَا فِي تَلْكَ الْمَسْوُوحِ،
وَيُخْرِجُ مِنْهَا كَأَنَّ رِيحَ جَيْفَةٍ وَجَدَتْ
عَلَىٰ وَجْهِ الْأَرْضِ! فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلَا
يَمُرُّونَ بِهَا عَلَىٰ مَلَأَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا
قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الْخَبِيثُ؟! فَيَقُولُونَ:
فَلَانُ بْنُ فَلَانٍ بِأَقْبِحِ أَسْمَاءِهِ الَّتِي كَانَ
يُسَمِّي بِهَا فِي الدُّنْيَا! حَتَّىٰ يَنْتَهَىٰ بِهِ
إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيُسْتَفْتَحُ لَهُ فَلَا يَفْتَحُ
لَهُ! ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ﴿لَا تُفْتَحُ لَهُمْ
أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ

الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ ﴿[الأعراف: 40].

فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي

سَجِّينَ فِي الْأَرْضِ السُّفْلَى! فَتُطْرَحُ

رُوحُهُ طَرْحًا! ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَمَنْ يُشْرِكْ

بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ

الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ

سَحِيقٍ﴾ [الحج: 31] «(اما اگر بنده

کافر باشد، وقتی در حالت جدایی از

دنیا و روی کردن به آخرت قرار می-

گیرد، فرشتگانی از آسمان نزد وی

فرود می‌آیند که صورتهایشان سیاه

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 35//

است، همراه آنها چیز بدبویی وجود دارد، نزد او، تا آنجا که چشم کار می‌کند، می‌نشینند، سپس فرشته‌ی مرگ آمده تا نزد سر وی بنشیند و می‌گوید: ای جان خبیث به سوی خشم الله و غضب خارج شو! بدن او جدا جدا می‌شود و آن را به گونه‌ای جدا می‌کند که چنگکی پارچه‌ی پشمی مرطوبی را پاره می‌کند، او را می‌گیرد و وقتی او را می‌گیرد، لحظه - ای آن را نزد خود نگه نمی‌دارد تا آن

36 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

که آن را در آن بوی بد قرار می‌دهد و از آن بویی مثل مُرداری که بر روی زمین است، به مشام می‌رسد، او را بالا می‌برند و او را نزد جماعتی از فرشتگان نمی‌برند، مگر آن که می‌-
گویند: این روح خبیث چیست؟ می‌-
گویند: فلانی پسر فلانی و را با زشت‌ترین اسمهایی که در دنیا بر او گذاشته بودند، صدا می‌زنند تا این که به آسمان دنیا می‌رسند، برای او طلب می‌کنند که باز شود، ولی باز نمی‌شود.

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 37/1

سپس رسول الله ﷺ تلاوت نمود:
(دربهای آسمان برای آنها باز نمی‌شود
و داخل بهشت نمی‌شوند، مگر آن که
شتر از سوراخ سوزن خیاطی رد
شود) و فرمود: (الله عَزَّوَجَلَّ می‌فرماید:
کتاب او را در سجین زمین سفلی
بنویسید و روح او را به شدت پرتاب
کنید). سپس تلاوت فرمود: (و هر
کس به الله شرک ورزد، مانند آن است
که از آسمان فرو بی‌افتد و پرندگان او
را بربایند یا این که باد او را به مکانی

38 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

دور بیافکند). [رواه أحمد و غیره].

برادرم: آیا می‌دانی بازگشت
کسانی که با بدی زندگی آنها خاتمه
می‌یابد، چگونه است؟! الله تعالی من و
شما از بدی پلیمان زندگی حفظ
نماید...

برادرم... چه کسی بدبخت‌تر از
کسی است که دربهای آسمانها بر وی
بسته شود! و چه کسی هلاک شده‌تر
از کسی که ملائک عذاب روحش را
بگیرند! ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 39

غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو
أَيْدِيهِمْ أَخْرَجُوا أَنْفُسَكُمْ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ
عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى
اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ
تَسْتَكْبِرُونَ ﴿[الأنعام: 93]﴾ (و اگر

ستمگران را وقتی در سختی‌های
مرگ هستند، بینی و [هنگامی که]
ملائک دست خود را به طرف آنها
دراز می‌کنند [و می‌گویند:] خودتان را
خارج کنید! امروز با عذاب خوار
کننده‌ای مجازات می‌شوید [و] این به

40 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

واسطه‌ی آن است که بر الله [تعالی] غیر حق می‌گفتید و از آیداتش تکبر می‌ورزیدید).

برادر مسلمانم: آن دو منزلگاه بعد از مرگ است! سومی هم ندارند: یا ملائک الله تعالی به تو بشارت رضایتمندی الله تعالی را می‌دهند و تو در آن وقت خوشبخت، کامیاب و رستگار خواهی بود... و یا ملائکی به چهره‌ی سیاه به سراغ تو می‌آیند و به تو، خشم الله تعالی و بدی پایان یافتن

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 41

بد را نپسندید می‌دهند! چه بدبخت
خواهی بود! و چه زیانکاری ات
بزرگ خواهد بود!

سُوتُ بَابٌ وَكَلَّمَ النَّاسَ دَاخِلُهُ

دربی است که تمامی انسانها به آن داخل می‌شوند

یا لیت شعری بعد الباب ما

ای کاش می‌دانستم بعد از درب

سرزمینی است.

دَارُ جَنَّةٍ خُلِدَ فِيهَا عَمَلَتْ بِمَا

بن بهشت جاودان است، اگر به چیزی عمل کنی که

يُرْضَى الْإِلَهَ وَإِنْ قَصَّرتَ فَالذَّ

الله از آن راضی می‌شود و اگر کوتا

کنی، آتش جهنم بر تو خواهد.

برادرم: آیا اشکها از آن جاری

نمی‌شود؟! آیا آه کشیدن به وجود

نمی‌آید؟! آیا دردمندی از بین پهلوها

خارج

نمی‌شود؟!!

حقی است! قلبها قسی شده

است! و بر آنها پرده‌ی گناهان قرار

گرفته است!

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 43

با مردگان وداع کردیم... ولی
قلبها مرده است!

با مردگان وداع کردیم... و
درس و پندی نگرفتیم!

با مردگان وداع کردیم... ولی
سوالی پیش نیامد که محل استقرار
کجا است، در آتش جهنم یا باغها؟!

با مردگان وداع کردیم... و چه
فرقی با زمانی پید
کرده‌ایم که قبل از مردن مردگان بوده
است!

44 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

من صحیح باتٍ للموتِ آمناً

أَتَتْهُ الْمَنَائِمَا بَغْتَةً بَعْدَمَا هَبَّ

يَسْتَطِيعُ إِذْ جَاءَهُ الْمَوْتُ بَغْتَةً

فِرَاراً وَلَا مِنْهُ بِقُوَّتِهِ امْتِنَاناً

سَبَّحَ تَبْكِيهِ النَّسَاءُ مُقْنَعَةً

وَلَا يَسْمَعُ الدَّاعِيَ وَإِنْ صَوْتَهُ رَدَّ

تَرَكَ الْمَوْتَ الْغَنَى لِمَالِهِ

وَلَا مُعْدِماً فِي الْحَالِ ذَا حَاجَةٍ

برادرم در راه الله: آن جام مرگ

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 45

است و آن حُکم زنده‌ای است که
نمی‌میرد و تبارک و تعالی می‌باشد...
آیا ای برادرم! یہ ماد نموده‌ای که در
نهایت روزی لین جام را خواهی
نوشید؟!!

برادرم: آیا روزی با نفست خلوت
کرده‌ای تا برای آن گریه کنی! قبل از آن
که بر تو گریه کنند؟! آیا با نفست روزی
خلوت نموده‌ای و به او بگویی: ای نفس
تو شیء (چیزی) هستی و همانا الله تعالی
فرموده است: ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا

46// برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

وَجَهَّهُ ﴿[القصص: 88]﴾ (هر چی زی

هلاک می‌شود، مگر صورت او).

برادرم: آن تمام کننده‌ی لذت‌ها

است و پیامبر ﷺ تو را دعوت داده

است که آن را زیاد یاد کنی!

آنجا که فرموده است: «أَكثِرُوا

ذَكَرَ هَاذِمِ اللَّذَاتِ» (از بین برنده‌ی

لذتها را زیاد یاد کنید). رواه الترمذی

والنسائی / صحیح النسائی: 1823.

ای برادرم: می‌دانی معنای (هاذِمِ

اللذات؟!) چه می‌باشد، او قطع کننده

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 47//

و به عدم رساننده است! حقیقتاً! آن
پایان دهنده‌ی نعمتها... و قطع کننده‌ی
لذتها می‌باشد! آیا عبرت گیرنده‌ای
وجود دارد؟!

برادرم: یاد نمودن مرگ باعث
صادقانه رو کردن به الله تعالی و محو
شدن اثرهای دنیا بر قلب می‌باشد!
دقاق گفته است: «کسی که
مرگ را زیاد یاد کند، با سه چیز
گرامی داشته می‌شود: در توبه عجله
می‌کند و قلبش قانع می‌شود و در

48 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

عبادت نشاط می‌یابد. کسی که مرگ را فراموش کند، با سه چیز مجازات می‌شود: تعلل در توبه، ترک رضایتمندی از چیزی که کافی باشد و کسالت بودن در عبادت».

برادرم: چرا در قافله‌ی اهل بصیرت قرار نمی‌گیری؟! کسانی که یاد مرگ شعار آنهاست... و محاسبه‌ی نفس لباس آنها است... پس گوارای کسی باشد که در گروه آنان قرار می‌گیرد! و آنها در حالی عبور می‌کنند که

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 49

نفس را مملو از پند و درس گرفتن
قرار می‌دهند...

* این سفیان ثوری رحمه الله
است که با یاد مرگ چند روزی سود
نمی‌دهند! اگر درباره‌ی چیزی از او
سوال می‌شد، می‌گفت: نمی‌دانم! نمی-
دانم!

* تیمی رحمه الله گفته است:
«دو چیز است که لذت دنیا را از من
گرفته است: یاد مرگ! و یاد مکان
ایستادن در پیشگاه الله تعالی!».

50 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

* ابن مطیع رحمه الله روزی به خانه‌اش نگاه کرد و نیکویی آن، او را به تعجب انداخت! گریه کرد و گفت: قسم به الله، اگر مرگ نبود با تو خوشحال می‌شدم! اگر بازگشت به قبرهای تنگ نبود، دنیا با نور چشمم می‌شد، سپس گریه‌ی شدیدی نمود تا آنجا که صدای او بالا رفت!

* محمد بن واسع رحمه الله وقتی می‌خواست بخوابد قبل از آن که به رختخواب برود، به اهلش می‌گفت:

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 51

شما را به الله می‌سپارم! شاید این مرگ من باشد که از آن برنخیزم! این حالت وی برای خوابیدن بود.

برادر مسلمانم: این حال صالحان بوده است؛ می‌دانستند که روزی فرا می‌رسد که آنها از سرزمین فریب جدا می‌شوند! به همین دلیل زمان سفر را یاد می‌نمودند... و برای سفر طولانی توشه جمع می‌نمودند...

ت تفهم عن زمانك قوله

لَعَرَاكَ مِنْهُ تَفَجُّعٌ وَنَحِيحٌ

52// برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

لصبا وضلاله

والموت منك وإن کرهت قریباً

عیشک یا آخی

هیئات لیس مع الممات یطیباً

برادرم: این مصیبتی که به ما

رسیده است را می‌بینی؟! غفلت بر

قلبها سایه انداخته است... در آن

جایی باقی نگذاشته است تا آن روز

ترسناک یاد شود...

برادرم: این برای کسی است که

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 53

ندای من را بشنود:

برادرانم! این چه سنتی است که

شما از آن بیدار شوید؟!

این چه خیره شدنی است و شما

به آن نگاه می‌کنید؟!

این چه غفلتی است که شما [در

آن] حاضر هستید؟!

این چه مستی است که شما

آواز بلند سر داده‌اید؟!

این چه آرامشی است و شما در

طلب آن هستید؟!

54 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

این چه اقامت کردنی است که

شما از آن رخت خواهید بر بست؟!

این چه خوابیدنی است، بلید از

آن بیدار شد؟! لین چه اهل غفلت

است و باید از آن پند گرفت؟!

بدان که تمامی مردم در این دنیا

در حال سفر هستند! برای خودت

کاری کن تا تو را در روز برانگیخته

شدن، از آتش رهایی دهد!

الرَّحِيلُ فُكِّنْ عَلِيَّ حَذْرًا

ما قد تری يُغْنِي عَنْ الْحَا

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 55

تغـرر بـالـیـوم اـو بـغـد

فـلـرب مـغـرور عـلی خـط

برادرم: آیا عجیب نیست که هر

روز با مرده‌ای وداع می‌کنیم! سپس

قلب به حرکت نمی‌افتد؟! و ترس و

دلهره‌ای به وجود نمی‌آید؟!

بلکه به گونه‌ای است که گویی

مرگ فقط برای کسی نوشته شده

است که تشییع جنازه می‌شود! برادرم

این غفلت چقدر زشت است! و چه

پلیدی و زشتی در آن وجود دارد! این

56 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

همان کور بودن قلبها است! و چقدر زشت است این کوری ﴿فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ﴾ [الحج: 46] (و آن کور بودن چشمها نیست، بلکه کور بودن قلبهایی است که در سینه‌ها می‌باشند).
ربیع بن بره گفته است:
«مخلوقات مرا متعجب ساخته‌اند، چگونه امر حقی را سبک می‌شمارند! چشمهای آنها آن را می‌بیند و قلبهای آنها مؤمنانه و صادقانه به آن گواهی

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 57/1

می‌دهد به همان چیزی که پیه امبران
برای آن آمده‌اند، سپس این گونه است
که در غفلت می‌باشند و در مستی به
بازی مشغول هستند!».

برادرم در راه الله: پیه ماد نمودن
مرگ سودمندترین دارو برای غفلت
است! ای دریغ، اگر این تو را درمان
نکند، پس کدام دارو تو را درمان
می‌کند؟! یا کدام نوش دارو تو را
نجات می‌دهد؟!!

برادرم: حقیقتاً پرده‌ی غفلت،

58 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

شرّترین پرده است! و لباس غفلت،
شرّترین لباس... کسی که آن را
پوشد، بیماری‌ها بر وی جمع می‌شوند.

يَا أَرَاكَ عَلَى الذُّنُوبِ مُوَظِّبًا

أَخَذْتَ مِنْ سُوءِ الْحِسَابِ أَمَانًا

تَغْفَلَنَ كَأَنَّ يَوْمَكَ قَدْ أَتَى

وَلَعَلَّ عَمْرَكَ قَدْ دَنَا أَوْ حَانَ

ضَى الْحَبِيبُ لِحَفْرِ قَبْرِكَ مُسْرِعًا

وَأَتَى الصَّدِيقُ فَأَنْذَرَ الْجِيرَانَ

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 59

تَوَا بَغْسَالٍ وَجَاؤُوا نَحْوَهُ

وَبَدَأَ بَغْسَالِكَ مِيَّتًا عُرْيَانًا

سَلَّتْ ثُمَّ كُسِيَتْ ثَوْبًا لِلْبَلَى

وَدَعَا لِحَمَلٍ سَرِيرِكَ الْإِخْوَانَ

60 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

تَاكَ أَهْلُكَ لِلْوَدَاعِ فَوَدَّعُوا

وَجَرَّتْ عَلَيْكَ دُمُوعُهُمْ غُدْرًا

فَإِلَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ خَافَهُ

سَكَنَ الْجَنَانَ مُجَاوِرًا رُضُو

برادرم: اگر دنیا تو را به خود

مشغول نموده است! پس مرگ را یاد

کن! زید را تو رفتنی هستی! هرگز

برادرم برای این نفس، شلاقی بهتر از

یاد مرگ نمی‌یابی! این همان شلاقی

است که صالحان بر قلب خود می‌زنند

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 61

و در نتیجه [از غفلت] آن قلب
جلوگیری می‌شود! و قلب فرمانبردار
باز می‌گردد... فروتن می‌شود و در راه
طاعات قرار می‌گیرد! گردنکشی آن
در پیمودن راه گناهان و خطاها قطع
می‌شود! ای فریب‌خورده مرگ و
سختی آن را یاد کن! و سخت بودن و
تلخ بودن جام آن را! آیه‌ها وعده‌ای
صادقانه‌تر از مرگ وجود دارد! و
حاکمی عادل‌تر از آن وجود دارد!

مرگ برای جریحه‌دار کردن

62 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

قلبها کافی است! همچنين به گريه
انداختن چشمها! و جدا شدن از
جمعها! پليمان دادن به لذتها! قطع
کننده‌ی آرزوها!

ای فرزند آدم! درباره‌ی روزی
که می‌افتی و تو را به محل قرار
گرفتن انتقال می‌دهند، را یاد نموده-
ای؟!!

وقتی تو را از گشادگی به
تنگی انتقال می‌دهند! دوست و رفیق
تو را تنها می‌گذارند! و از برادر و

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ // 63

دوست مورد اعتماد، جدا می‌شوی!
تو را از رختخواب و پرده‌ات
می‌گیرد و به سوی خطر می‌روی! بعد
از آن که لحاف نرمی داشتی بر روی
خاک و کلوخ خواهی بود! ای کسی
که مال جمع می‌کنی و در بنا نهادن به
خودت سختی می‌دهی! به الله قسم،
جز دو کفن برای تو مالی باقی نمی‌ماند!
بلکه قسم به الله، آن خرابی و
رفتن است! و جسم تو در خاک و
زمین قرار خواهد گرفت!

64 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

آن مالی که جمع نموده‌ای
کجاست؟! آیا تو را از ترسها نجات
داده است؟! هرگز، بلکه آن را برای
کسی باقی گذاشته‌ای که از تو تشکر
نمی‌کند! و برای کسی بار [گناه] بر
دوش گذاشته‌ای که برای تو عذری
نمی‌شود! امام قرطبی.

برادرم در راه الله: آیا ما این
دریایی را دیده‌ای که در گرداب‌های
غفلت آن غرق شده‌ایم! آیا آن دلیلی
دارد، مگر زیاد شدن آرزو[های

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 65

دنیوی[!؟]

برادرم: زیاد بودن آرزو پشت
هر بلایی است! پس تمامی آن وقتی
صبح شود و خواب از چشمها برداشته
شود، طنابهایی را می‌بافد که از
طولانی بودن آرزو می‌باشد!

یا الله! آرزوها ما را بر زمین
افکنده است! آرزوها ما را در بر
گرفته است! آرزوها ما در پشت سر
قرار داده است! بزرگی به خاطر
بزرگی‌اش وقتی اجلش برسد

66 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

برگردانده نمی‌شود! و کوچکی به علت

کوچکی‌اش از مرگ در امان نمی‌ماند!

أَتَطْمَعُ أَنْ أَمِنْتَ مِنَ الْمَنِيَّةِ

أَمَّا وَاللَّهِ إِنَّ وَأُقْسِمُ لَوْ أَتَاكَ

كَأَنِّي بِالتُّرَابِ وَبِالْبَاكِينِ

فَلَسْتُ مُخَلَّفًا وَلَا مُتَزَوِّدًا إِلَّا

برادرم: یاد مرگ، نوش دارویی

سودمند برای درمان بیماری زیاد

شدن آرزو است.

آمده است: زنی نزد ام المؤمنین

عایشه رضی الله عنها آمد و از قسوت

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 67/1

قلبش به او شکایت نمود! عایشه رضی الله عنها به او گفت: «زیاد مرگ را یاد کن تا قلبت رقت پیدا کند!»، آن زن این گونه عمل نمود و قلب او رقت پیدا کرد! در نتیجه بازگشت و از عایشه رضی الله عنها تشکر نمود.

برادرم: آرزوهای کسی طولانی نمی‌شود، مگر آن که با دنیا ای فانی آرام می‌گیرد و روزگارش در کارهایی غیر از طاعات، هدر می‌رود... و ساعت‌های عمر او در خواب آرزوها

68 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

ضایع می‌شود؛ حسن بصری رحمه الله گفته است: «آرزوی بنده‌ی طولانی نمی‌شود، مگر آن که عملش بد می‌شود!».

برادرم: در این ماجرای که از صالحان بیان می‌شود، درنگ کن تا به تو بیاموزد که طولانی بودنِ آرزو چیست؟!

در دیداری که قلبهای مؤمن داشتند، و او در حال انجام نماز در بین اسوه‌های زهد و زینت‌بندگان

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 69

بود، معروف الکرخی رحمه الله نماز برپا داشت، سپس به محمد بن اَبی توبه گفت: همان گونه که در قبل گذشت.

محمد گفت: من برای شما نمازی می‌خواندم که این نماز را برای شخص دیگری [امامت] نکرده‌ام.

معروف گفت: تو از خودت گفتی که نماز دیگری می‌خوانی؟! به الله پناه می‌بریم از طولانی شدن آرزو که آن از اعمال خیر باز می‌دارد!

70 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

برادر مسلمانم: چقدر از دنیا
گذشته اشت؟! چه بسیار بوده‌اند نسلها
و امتهایی که هلاک شده‌اند؟!

برادرم: چند روز [از دنیا] بر تو
گذشته است؟ چه مدت از ماه‌ها بر تو
گذشته است؟ چند سال بر تو گذشته
است؟

برادرم: با چند نفر از برادران و
عزیزانت وداع کرده‌ای و آنها را زیر
خاک گذاشته‌ای؟!

برادرم: چند بار در روزی ۱ ماه

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟//71

یا سال، مرگ را یاد نموده‌ای؟!
برادرم: چند بار با نفست سخن
گفته‌ای که آن امروز خواهد مُردی با
فردا؟!!

برادرم: چه مقدار از عمرت
گذشت و در پی آرزوهای بی‌اساس
بوده‌ای؟! آیا به هر آرزویی که داشته -
ای رسیده‌ای؟! آیا با به وقوع پیوستن
آرزویت، آرزوی دیگری پیش نیامده
است؟!!

برادر: یادآور... سپس یادآور...

1172 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

بر توست: «برای بنده پروردگاری است که به دیدار او خواهد رسید و خانه‌ای است که در آن ساکن خواهد شد، پس شایسته‌ی اوست که پروردگارش را قبل از دیدارش راضی گرداند و خانه‌اش را قبل از انتقال به آن آباد کند». امام ابن قییم.

برادرم: آن مرگ است! دیدار کننده‌ای که محبوب نمی‌باشد... و وارد شونده‌ای است که به آن کسی رغبت ندارد... و نزدیک‌ی

برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟ 73

است که طلب نمی‌شود... قطع کننده‌ی لذت‌ها است... و جدا کننده‌ی جمع-ها... تباه کننده‌ی آرزوها...

برادرم: بر حذر باش! و آید

بر حذر بودن، بی‌نیی از

می‌گرداند؟! برادرم! چیزی جز عمل

صالح باقی نمی‌ماند و آن بهترین توشه

است... و بهترین دوست در روز

بازگشت... باغی برای دوست در روز

خواب [در قبر]... و مونس تو در

قبرت هنگامی که از بندگان جدا می-

1174 // برای مرگ چه آماده کرده‌ای؟

شوی...

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ﴾ [آل عمران: 102] (ای
کسانی که ایمان آورده‌اید! از الله
[متعال] به اندازه‌ی حق تقوایش، تقوا
پیشه کنید و نمیرید! مگر آن که
مسلمان باشید).